

C r i t i c s P o i n t

2018

Πρώτη Φθινοπωρινή Κριτική ὄλως κατ' ἐξαίρεσιν...θεατρική!

Συγγνώμη πρὸς τὴν προσφιλῆ Αἰθιοπία
λόγω σύγχρονης ρωμείικης τσαπατσουλιάς

43/2018.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

«ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ» ("ΕΘΑ"): γιὰ τὴν παρθενικὴ ἐμφάνισή του ἐν Ἑλλάδι, μὲ πληροφόρησε **e-mail** τοῦ Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος τῆς ΕΣΗΕΑ (εἶμαι ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα μέλη τῆς), «χορηγοῦ ἐπικοινωνίας» τῆς ἐκδηλώσεως, ἂν καὶ ποτὲ δὲν κατάλαβα τι ἀκριβῶς κάνει ἓνας «χ.ἐ.». Τὴν Αἰθιοπία, πού, φεῦ, εἶναι πολὺ ἀργὰ πιά γιὰ νὰ ἐπισκεφθῶ, ἀγάπησα ἀπὸ τότε πού ἡ ἡλικία μου ἦταν μονοψήφιος ἀριθμὸς (βλ. πιὸ κάτω). Ἀποφάσισα λοιπὸν νὰ παρακολουθήσω τὴν ἐκδήλωση, γιὰ τὴν ὁποία ὅμως μῆτε τὸ Μ.Ι./ΕΣΗΕΑ (ἀπλῶς παραχώρησε τὴν αἴθουσά του γιὰ τὴ συνέντευξη Τύπου;), μῆτε καὶ τὸ Ἑλληνικὸ Φεστιβάλ, ὅπου μὲ ξέρουν πάνω ἀπὸ μισὸν αἰῶνα, καὶ ἔτσι μοῦ ἐξασφάλισαν (ἀπὸ καρδιᾶς εὐχαριστῶ) θέσεις κατάλληλες γιὰ τὰ προβλήματα κινητικότητός μου, γνώριζαν τὸ παραμικρό: ἀγνοοῦσαν ἀκόμη καὶ τίς ὥρες ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῆς παραστάσεως στὸ Ἡρώδειο, γιὰ νὰ εἰδοποιήσω αὐτοκίνητο νὰ μὲ παραλάβει. Ἔζησα ἔτσι ἓναν ἀκόμη ἐφιάλτη, καθημερινῆς ἐλληνικῆς ἀνικανότητος καὶ τσαπατσουλιάς, σαφῶς ἐχθρική πρᾶξη πρὸς τὴν ἑσσεὶ ἀμύμονα Αἰθιοπίαν τοῦ Ὀμήρου, ἀξία (ἢ πρᾶξη) ἀπονομῆς Μεγαλοσταύρων Ἀποδιοργανώσεως καὶ Ἀνοικτῆς

Παλάμης στο τρισάθλιο ρωμέϊκο, πού τὰ ΜΜΕ του ἔχουν ἀναπτύξει καραμπινάτο μιθριδατισμό σέ τέτοια φαινόμενα: οὔτε κἂν σχολιάζονται στά τρισηλίθια **talk shows** ἢ καί σήριαλ τῶν ἐλληνικῶν τηλεκάναλων. Δέ μιλοῦμε κἂν γιά ἔντυπα. Ὡ ἀείμνηστοι μεγαλοδημοσιογράφοι, Ἑλένη Γ. Βλάχου, Αἰμίλιε Χουρμούζιε, Βασίλη Σπανόπουλε, Κώστα Οἰκονομίδη, Κώστα Νίτσο, ἂν ζούσατε τί θά λέγατε γιά ὅλα αὐτά;

Παρενθετική ἀναφορά στήν ἰσόβια ἀγάπη καί θαυμασμό μου γιά τήν Αἰθιοπία καί τόν ἄγνωστο παρ' ἡμῖν πολιτισμό της: ἐπί Κατοχῆς, στό Λυσοιατρεῖο, στενός φίλος τοῦ πατέρα μου, ἦταν ὁ κ. Ἀμούργης, πρόξενος τῆς Αἰθιοπίας στήν Ἑλλάδα προφανῶς πρὶν ἀπό τὸ Μάιο 1936, ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ Χαϊλὲ Σελασιέ (1892-1975) ἐγκατέλειψε τὴ χώρα ὅταν τὴν κατέλαβε ὁ Μουσσολίνι, ἀνακηρύσσοντάς τὴν...ἰταλικὴν ἐπαρχία. Ὁ κ. Ἀμούργης (ξεχνῶ τὸ μικρὸ του ὄνομα) ἔμεινε στό αἰθιοπικὸ προξενεῖο, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πατησίων, ἀριστερᾶ, πλαίι στό θερινὸ κινηματογράφο Λίντο. Παρὰ τὴν Κατοχή, τὸ κτίριο διατηροῦσε τὸ τεράστιο ὄβάλ με τὸν αἰθιοπικὸ θυρεὸ στήν εἴσοδό του ὁ δὲ ἀξέχαστος Ἀμούργης πλούτισε τὴ φιλοτελικὴ συλλογὴ μου με δεκάδες πανέμορφα αἰθιοπικὰ γραμματόσημα. Μεταπολεμικᾶ, ὅταν ἀποκαταστάθηκαν οἱ ἐλληνοαιθιοπικὲς διπλωματικὲς σχέσεις, τὸν διαδέχθηκε ὁ γιὸς του. Δυστυχῶς ἐξεδήμησε νεότατος, σπάζοντας τὸ κρανίον του ὅταν... λιποθύμησε ἀπὸ θερμοπληξία. Σεπτέμβριο 1967, σὲ μιὰν εἰδυλλιακὴ Μύκονο, ὅπως ἄσχετη με τὸ νῦν τουριστικὸ βδέλυγμα, στήν παντέρημη τότε ἀμμουδιά τοῦ Ἁγ. Στεφάνου, μαγεύτηκα διαβάζοντας ἀγγλικά τὴν Ἱστορία τῆς Αἰθιοπίας, ἐνῶ ἐπὶ χρόνια καμάρωνα ἔμπλεως θαυμασμοῦ τίς ἐκπάγλου καλλονῆς ἀεροσυνοδούς τῶν **Ethiopian Airlines** πού κατέλυαν, σὲ ἓνα (ἐπίσης κατεδαφισμένο καίτοι μοντέρνο) ξενοδοχεῖο, γωνία Κριεζώτου καί Πανεπιστημίου. Καί, πρόσφατα, διάβασα 500σέλιδο, ἐπιστημονικότερο βιβλίον, πρότυπο μακροχρόνιας ἱστορικῆς ἔρευνας, γιά τίς πλάκες πού λέγεται ὅτι παρέλαβε ὁ Μωϋσῆς ἀπὸ τὸν Κύριον, στό ὄρος Σινᾶ, καί πού σήμερα φυλάσσονται με ἀσύλληπτην αὐστηρότητα, σὲ μακρινὴν αἰθιοπικὴ μονή.

Ἐπιστροφή σὴν σήμερα. Ἰπέθεσα ὅτι σὸ Ἡρώδειο θά γνώριζαν πότε τελείωνε ἡ ἐκδήλωση ὁπότε καί θά ἐνημέρωνα τὸν ὁδηγό μου. Ἐκεῖ ὅμως, συνάντησα καμμιὰ δεκαριά εὐγενέστατες ἀλλ' ἄγνωστές μου κυρίες, πού μοῦ ἔδωσαν ἀμέσως τὴ θέση μου, ἀλλ' ἐπίσης ἀγνοοῦσαν πότε τελείωνε ἡ βραδιά. Ἦξεραν μόνο ὅτι ἄρχιζε... 20.30 με ὀμιλίες ἀγνώστου διαρκείας. Ὅταν ἐζήτησα πρόγραμμα, γιά νὰ πάρω μιὰ ἰδέα τοῦ

θεάματος, μοῦ εἶπαν ὅτι...δὲν ὑπῆρχε. Ποτὲ ἄλλοτε δὲ μπῆκα πιὸ μουδιασμένος στὸ Ἡρώδειο. Ὅ,που ὅμως ὅταν τὸ... ξαναζήτησα, ἀποδείχθηκε ὅτι ὑπῆρχε, καὶ τὸ ἔλαβα: 43 φύλλα (86 σσ.) διαστάσεων 295 x 210 χιλιοστῶν, ΧΩΡΙΣ ΣΕΛΙΔΑΡΙΘΜΗΣΗ (ἔλεος!) τυπωμένα ἀπὸ τὴ μίαν ἄψη, μὲ πανάσχημες γραμματοσειρές, σὲ ἀπλᾶ καὶ παχέα (νεοελληνιστί...**bold**), ἑλληνικά, ἀγγλικά καὶ ἀμχαρικά (ἐπίσημα αἰθιοπικά) σὲ γραφὴ **ge'ez**, ἐπὶ πλέον συρραμένα μὲ ἀντιπαθέστατο λευκὸ σπιράλ (πίσσα στὰ ὀστᾶ τοῦ ἐφευρέτου του!).

Τὸ πρόγραμμα (καὶ σὲ 3.000 ἀντίτυπα νὰ τυπώθηκε, δὲν πρέπει νὰ στοίχισε τόσα ὥστε νὰ γίνεи θέμα, ἔστω σὲ καιροὺς φτώχειας) ἀποδείχθηκε πανηγυρικὸ διαφημιστικὸ τοῦ... νῦν «Πρέσβευς τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας στὴν Αἰθιοπία καὶ Μονίμου Ἀντιπροσώπου στὴν Ἀφρικανικὴ Ἐνωση» (ἀλήθεια, πάτησε ποτὲ τοῦ σὲ Μπουρούντι ἢ Λεσότο;). Ἀποσιωποῦμε τὸ ὄνομά του, ἀπὸ ντροπὴ ὡς Ἑλληνας (δὲν ἔχουμε τίποτε προσωπικὸ μαζί του). Ὑπεύθυνη ἐκδόσεώς τοῦ διαφημιστικοῦ, διπλεπώνυμος κυρία (τὸ β' ἐπώνυμο ἦταν τοῦ πρέσβευς). Φωτογραφίες τοῦ συζύγου, 11 (μάλιστα ἔντεκα!) ὅλες πλὴν δύο μὲ μπλέ κοστοῦμι, μπλέ γραβάτα μὲ χρυσᾶ τετραγωνάκια, διατεταγμένσ σταυροειδῶς, διαφόρων μεγεθῶν: στίς σσ. 9, 11 (μεγάλῃ), 33, 35 (δύο: μεγάλη, μικρῃ), 39, 57 (ἐδῶ τοῦλάχιστον μὲ τὸν πρόεδρο τῆς Αἰθιοπικῆς Δημοκρατίας κ. **Mulatu Teshome**), 65, 79 (δύο), 81. Τοῦ πρωταγωνιστοῦ καὶ ἀλησμόνητου Σωκράτους, δημοσιεύονταν μόνον πέντε, οἱ τρεῖς πολὺ μικρὲς καὶ ἐπὶ σκηνῆς 33, 57, 61, 81 (μὲ τόν...πρέσβυ μας) καὶ 83. Στὸ ἑλληνικὸ καὶ ἀγγλικὸ κείμενο (σσ. 1-55), τὸ ὄνομα τοῦ κ. Πρέσβευς ἀναφέρεται...27 φορές—ἀμχαρικά δὲ διαβάζουμε, γιὰ νὰ τίς μετρήσουμε καὶ ἐκεῖ. Ἀπαρτίζονταν ἀπὸ μιὰ εἰσαγωγὴ τοῦ Ἐξοχωτάτου, ἀπὸ αἰθιοπικά ἔγγραφα πρὸς τὸν αὐτόν, ἄφθονα προσδοκώμενα περὶ Σωκράτους, ἀρχαιοελληνικῆς δημοκρατίας κ.λπ., ἀλλὰ λέξη γιὰ τὴν 100ετία ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἑλληνοαιθιοπικῶν διπλωματικῶν σχέσεων, ἐλάχιστα γιὰ τὸ ἱστορικὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου Αἰθιοπίας (μισοχτισμένο ἀπὸ Ἴταλούς, περατώθηκε καὶ ἐγκαινιάσθηκε τὸ 1955, στὸ Ἴωβηλαῖον τοῦ Χαϊλέ Σελασιέ, ἀλλὰ ποῦ σπούδασαν οἱ πρῶτοι σκηνοθέτες καὶ ἤθοποιοί;) Τὴ χαριστικὴ βολὴ στοὺς ἄτυχοὺς Αἰθίοπες, ἔδωσε ὁ ἀκατανόμαστος ἀνεύθυνος ἐπὶ τῶν ὑπερτίτλων, ἑλληνικά καὶ ἀγγλικά. Ἦταν τόσο ἀχνοὶ καὶ θαμποὶ καὶ κυλοῦσαν τόσο γρήγορα, ὥστε ἦταν ἀδύνατο νὰ ξεχωρίσεις λέξη. Νὰ ἀπολυθεῖ τοῦλάχιστον τὸ ἀποφώλιο τέρας, ἀνίκανο

ακόμη και για στραγαλατζής. Δυναμίτισε παράσταση φερμένη από τὰ πέρατα τῆς γῆς...

Ἡ ἐκδήλωση ἄρχισε 20.33. Ἐπί σκηνῆς 7 ἄτομα (ὁ κ. πρέσβυς μετὰ τῆς συμβίας του προφανῶς), δύο ἄλλες ἑλληνίδες, καὶ τρεῖς μόνον Αἰθίοπες, ὁ διευθυντῆς τοῦ «Ε.Θ.Α.», **Desta Aseres Buzuwork** ὁ πρωταγωνιστῆς **Debebe Eshetu**, καὶ νεαρὰ ἑλληνογνώστρια αἰθιοπίδα-διερμηνεύς. Ἀπὸ τίς ὁμιλίες, μακροσκελέστερη φυσικά τοῦ πρέσβευος: οἱ δύο Αἰθίοπες ἦσαν...ὄνειρωδῶς λακωνικοί. Τὸ μπλά-μπλά-μπλά, διαρκείας 40', τελείωσε 21.13' ἀκριβῶς—ἡ παράσταση ἄρχισε 21.25'. Τίτλος τοῦ ἔργου ἀμχαρικά «**Bado Egir**» δηλ. *Ευπόλητος*. Στὸ ἑλληνικὸ κείμενο οἱ σχετικὲς πληροφορίες μοιράζονταν στὶς σσ. 25 καὶ 29. Φτύσαμε αἷμα γιὰ νὰ βγάλουμε ἄκρη: Τὸ κείμενο στηρίζεται στὶ θεατρικὸ ἔργου τοῦ περίφημου στὰ νιάτα μου ἀμερικανοῦ θεατρικοῦ συγγραφέως Μάξουελ Ἄντερσον (**Maxwell Anderson**, 1888-1959) «**Barefoot in Athens**» (*Ευπόλητος* στὴν Ἀθήνα, 1951), μὲ ἥρωα, φυσικά τὸ Σωκράτη καὶ τίς τελευταῖες ἡμέρες του. Τὸ 1966 ὁ σκηνοθέτης **George Louis Schaefer** (1920 – 1997), τὸ γύρισε σὲ τηλεταινία 76', μὲ πρωταγωνιστὲς τοὺς Πῆτερ Οὐστίνωφ (Σωκράτης) καὶ Τζέραλντιν Παίητς (Ξανθίππη). Προφανῶς τὸ ἔργο τοῦ Ἄντερσον μεταφράστηκε ἀμχαρικά ἀπὸ τὸν **Ashalew Fekede** καὶ νὰ τὸ ἐπεξεργαστηκαν περαιτέρω (κατὰ τὸ πρόγραμμα καὶ «σεναριογράφοι») ὁ πρωταγωνιστῆς **Debebe Eshetu** καὶ ὁ σκηνοθέτης **Rahel Geshome Mohamed**. Τὸ ἀθλίως συντεταγμένον ἑλληνικὸ κείμενο ἀορίστως ἀναφέρει (σ. 25) ὅτι τὸ «**Bado Egir**» (*sic*: ὁ ἀναγνώστης σκέπτεται ἀμέσως τὴν ἀμχαρικὴ μετάφραση) βασίζεται σὲ τρία ἔργα τοῦ Πλάτωνα: τοὺς διαλόγους «*Φαίδων*» καὶ «*Κρίτων*» καὶ τὴν «*Ἀπολογία τοῦ Σωκράτη*». Ἄ καὶ ἀποσιωπᾶ τὰ ὀνόματα τῶν θαυμασίων καλλιτεχνῶν ποὺ ὑπέγραψαν σκηνικὰ καὶ κοστουμια καὶ τοῦ ὑπευθύνου μουσικῆς (εὐστόχως δυσσιῶνα τρέμολι μεμβρανοφῶνων μεταξὺ σκηνῶν).

Παρὰ τὸ Νιαγάρα ἀπὸ ρωμείικες τύφλες, καὶ ἄς μὴ καταλαβαίναμε λέξη ἀπὸ τὰ ἐπὶ σκηνῆς (σὲ πλήρη ἀναντιστοιχία μὲ τὴν κωλοπερίληψη τοῦ ἔργου—2 πράξεις, συνολικά 6 σκηνές) ὁ θίασος μᾶς καθήλωσε. Ἔτσι ἦταν καὶ τὸ δικὸ μας Ἐθνικὸ Θέατρο, ἐπὶ Δημήτρη Ροντήρη πρὶν πέσει σὲ χέρια Χουβαρδάδων.. Ὁμοιογενέστατης καὶ θεῖα εὐαρθρῆς ἀπαγγελίας, διανομῆ: ἂν γνωρίζαμε ἀμχαρικά δὲ θὰ χάναμε λέξη, ἀλλὰ καὶ ἔτσι μᾶς μάγεψε ὁ ἦχος τῆς τελείως ἀγνωστης γλώσσας. Οἱ ἠθοποιοί, ἔπαιρναν τὸ λόγο ἀπὸ τὸ στόμα ἀλλήλων, σὲ εὐδιάκριτα μουσικὰ

διαστήματα, ἢ ἐπὶ σκηνῆς κίνησή τους ἦταν ἐξ' ἴσου ἄψογη, ἰδεωδῶς συντονισμένη—τὰ δὲ λιτότατα κοστούμια, ἀπὸ τὸν Πausanias, βασιληᾶ τῆς Σπάρτης (φυσικά πλουσιότερα ντυμένο) καὶ φίλο τοῦ Σωκράτη, ὡς ἐκεῖνα τῆς οἰκογενείας τοῦ φιλοσόφου, ἀναδείκνυαν ἀνάγλυφα κοινωνικὲς διαστρωματώσεις τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας. Ὁ σκηνοθέτης κ. **Rahel Geshome Mohamed** ἀντιμετώπισε ἐπιτυχέστατα τὶς προκλήσεις τῆς ἀτελείωτης πασσαρέλλας τοῦ Ἡρωδείου καὶ ἀναδείχθηκε ἔξοχος συντονιστὴς σκηνικῆς κινήσεως. Καὶ ἀναμφισβήτητα ὁ **Debebe Eshetu** (Σωκράτης) εἶναι μέγιστος ἠθοποιὸς ἐπὶ κεφαλῆς ἀντάξιας διανομῆς ὁμοτέχνων του ὑψηλοῦ ἐπιπέδου: τὴν παραθέτουμε ὁλόκληρη.

Ξανθίππη (**Azage Meseret Hiwot**), Πausanias (**Daniel Ashenai Gezaw**), Θεοδότη (**Tarik Asteriaye Brhan**), Κρίτων (**Mahateme Hayle Weldetensaye**), Φαίδων (**Solmon Teka Wolde**), Λύκων (**Merid Gesfaye Dekonnen**), Δικαστῆς (**Getachew Seleshi Asfaw**), Λαμπροκλῆς (**Nigussie Bayle Shite**), Λύσις (**Surafel Tsegaye Abate**), Σάτυρος (**Getenet Teka Damo**), Κριτίας/Ἐνορκος (**Yematawerk Tadese Demeke**), Μέλητος (**Endalu Birhanu Dekonnen**) Ἄνυτος (**Gesfaye Gebremariam-Sahlemariam**) καὶ Πυθία (**Alganesh Tariku Egiyu**). Δυστυχῶς δὲν παρακολουθήσαμε ὅλους τοὺς ἠθοποιούς: φύγαμε στὶς 22.45', ἐπειδὴ τὸ αὐτοκίνητό μας περίμενε ἀπὸ τὶς 22.30' μ.μ. (τρισανάθεμά σε ρωμείικο ἀλαλούμ!).

Στὸ θέατρο τῶν 5.000 θέσεων προσῆλθαν ἴσως καὶ 3.000 ἄτομα, ἀριθμὸς ἱκανοποιητικότητας, μὲ δεδομένα τὴν ἔλλειψη διαφημίσεως καὶ τὴν ἀνοργανωσιά. Στὴ μέση τοῦ ἔργου, ἀρκετοὶ ἔφευγαν ἀπὸ πάνω μὴ καταλαβαίνοντας λέξη, ἀλλὰ μεγάλο μέρος τοῦ κοινοῦ (ἄφθονοι ἐν Ἑλλάδι Αἰθίοπες) ξεσποῦσε σὲ ἐνθουσιώδη χειροκροτήματα διότι... καταλάβαινε... Φίλοι τοῦ «Ε.Θ.Α.», σᾶς ζητοῦμε συγγνώμη γιὰ τὰ χάλια μας, καὶ, ὅσο κι' ἂν εἶναι δύσκολο, ὁλόψυχα λαχταροῦμε νὰ σᾶς ξαναδοῦμε σὲ ὑπὸ καλλίτερες (ἐλληνικὲς!) συνθῆκες. (Ἡρώδειο, Δευτέρα, 1 Ὀκτωβρίου 2018).

Λέξεις: 1405.

